

gleo pa

Poštšina plačana pri pošti
6104 KOPER – CAPODISTRIA
NDP

› Občasnik Gledališča Koper
› Letnik XXIV › Številka 1
› Januar 2026 › Brezplačni izvod
› ISSN 1854-0449

Ken Ludwig

Kje je primadona?

Katja Pegan

Nostalgija po vednosti o težavah človeškega

Miha L. Trefalt

Laboratorij komičnih situacij

Ken Ludwig

Kje je primadona?

(Lend Me a Soprano, 2022)

Prva slovenska uprizoritev

Prevajalka
Režiserka
Scenograf
Kostumograf
Avtor glasbe
Oblikovalec
svetlobe
Lektor
Korepetitorica
Asistentka režije

Tina Mahkota
Katja Pegan
Marco Juratovec
Alan Hranitelj
Mirko Vuksanović

Jaka Varmuž
Martin Vrtačnik
Ana Erčulj
Renata Vidič

Gospa Wylie, intendantka operne hiše
Cleveland Grand

Lara Jankovič

Jo, njena asistentka

Pia Skvarča

Jerry, sin gospe Wylie

Rok Ličen

Elena Firenzi, svetovno znana
sopranistka

Sara Gorše

Pasquale, Elenin mož

Blaž Popovski

Hotelski sluga v livreji

Igor Štamulak

Leo, tenorist

Mak Tepšič

Julia, predsedujoča opernega društva

Mojca Partljič

Inspicient in rekviziter **Matija Šik**,
tonski tehnik **Alen Kump**, lučni tehnik
Vid Prinčič.

Tehnični vodja **Ivo Štokovič**. Maskerka
in frizerka **Tina Lovrič**. Odrski tehnik
Vasja Bradač. Garderoberke **Anja Ukovič**,
Karolina Rulofs, **Blažka Šifrar**.
Sceno je izdelal **Franc Kramperšek**,
patiner **Darius Girčys**.

Premiera

23. januarja 2026 v Gledališču Koper.

Predstava ima odmor.

Uprizoritev 3

Sezona 2025/2026

Nostalgija po vednosti o težavah človeškega

Foto: Jaka Varmuž

Če pomislim, kaj mi je najprej prišlo na misel, ko sem brala besedilo Kena Ludwiga, je bila to nostalgija. Nostalgija po dobro napisani komediji, ki svoje like vrtinči skozi železno logiko zapletov od začetka do konca in jim daje možnost, da zaživijo polno v vsej svoji komični individualnosti. Takih komedij skoraj ni več. Komedij, ki bi vzbujale smeh s komičnimi situacijami in ki smo jim rekli situacijska komedija, skoraj ne vidimo več. Francoski filozof Henri Bergson v svoji teoriji smešnega (*Esej o smehu*) po Vladimirju Kralju takole označi bistvo

Foto: Jaka Varmuž

Od tenorjev k primadoni

Predgovor Kena Ludwiga h komediji *Kje je primadona?*

V zgodovini dramskega pisanja v zadnjih 2000 letih prevladujejo moški. Vzemimo na primer komedije Williama Shakespeara, ki jih neizmereno občudujem. Čeprav danes ženske like – v nasprotju s Shakespearovim časom – igrajo ženske, je večina vlog še vedno pisana za moške: Klopčič in drugi mojstri rokodelci v *Snu kresne noči*; številni razigrani klovnovi od Buče v *Ljubezni trud zaman* do Drnulje v *Mnogo hrupa za nič*; množica sinov, snubcev, služabnikov in mornarjev v *Kar hočete, Kakor vam drago* in *Komediji zmešnjav*. Uboga

Miranda je v *Viharju* dobesedno edina ženska.

V svoji karieri v profesionalnem gledališču me je vedno presenečala nadarjenost žensk, s katerimi sem sodeloval – igralk, ki si zaslužijo večji delež polnokrvnih vlog, ki jih tako radi vidimo živeti na odru. Po svojih najboljših močeh sem poskušal to neravnovesje vsaj deloma popraviti tako, da sem za svoje igre napisal več ženskih vlog. Ko sem priredil Dumasove *Tri mušketirje*, sem D'Artagnanu pripisal junaško sestro, v *Sherwoodu* sem ustvaril bistro junakinjo Doerwynn,

situacijske komike: *situacijska komika je naključje kot vdiranje slepe mehanike, avtomatičnega ponavljanja, paralelizma ali inverzije v logiko organske vzročnosti in smotrnosti, logiko vsakdanje resničnosti*. Veliko tega je v naši komediji in prav vidi se, da se je avtor učil pri najboljšem – pri Shakespearu.

Še eno zelo pomembno lastnost ima naša igra, in sicer, da je komika enako razporejena oz. porazdeljena med vse nastopajoče osebe. Vse začetne Shakespearove komične igre so v bistvu take. Naša komedija se ne ukvarja toliko z odkrivanjem človeških pomanjkljivosti, marveč želi na odru prikazati čisto, vedro veselost, ki je sad razumevajoče in odpuščajoče ljubezni do človeka in suverene vednosti o težavah človeškega, pračloveškega, sad humorja.

Humorna komika naše igre se s svojo duhovno svobodo otresa vsega, kar pripisuje človeku neka družbena konvencija in čuti tiho simpatijo s kršilci družbenih

norm, saj je pravica človeške narave tudi to, da smo pod kožo vsi krvavi. In tako osem oseb, osem likov v zgodbi o primadoni pod prevelikim družbenim pritiskom izriše komedijo zmešnjav, saj ne jemlje ničesar, kar se v konvenciji zalomi, za tragično. Vsi liki imajo svojo voljo in svoje subjektivno naravno hotenje, v čemer lahko prepoznamo komiko angleškega humorja, ki vedno ohranja človeško individualnost.

Zelo pomembno se mi zdi, da se pri branju in postavljanju te komedije v popolnosti zavedamo njene lahkotnosti, čeprav se do nje pride z dolgotrajnim in nič kaj navdušujočim delom, ki zahteva nenehno ponavljanje in disciplino. Samo tako se bodo igralci izmojstrili v čutnosti, zapeljevanju, ironiji, manirah in opernemu petju, nujnih sestavinah za izpeljavo zgodbe, ki jo poganjajo prevara, pozele, prešuštvo in zakonske težave.

Ernst Lubitsch je nemški režiser z začetka prejšnjega stoletja, avtor znanih

romantičnih komedij, ki jih je posnel v Hollywoodu in prejel častnega oskarja za življenjski prispevek k filmski umetnosti. Znano je, da komedije ni mešal z drugimi, bolj resnimi žanri, da bi ji s tem dal večjo težo. Filozofinja Alenka Zupančič ob tem pravi: *Lubitsch je komedijo kot tradicionalno lahkotni žanr naredil za nekaj, kar ima svojo specifično težo, na ta način, da je samo neomajno in do konca vztrajal pri njeni lahkosti*. In dalje: *njegov temeljni uvid je, da seks ni spolni akt, ampak da je v vseh stvareh, ki se dogajajo vmes: v vse malih detajlih*.

Na odru našega gledališča je nova komedija, ki naj bi vas nasmejala in peljala k edinemu resnemu namenu te igre – k naklonjenosti do življenja, ki je lahkotno le, če se zavedamo, da smo pod kožo vsi krvavi. Kontrast žive resničnosti in golega videza je stvar smešenja, je stvar komedije. Je stvar današnjega časa.

I KATJA PEGAN, REŽISERKA

ki se pridruži družini veselih mož Robina Hooda. A vedel sem, da lahko naredim še več.

Moja prva igra *Ti nori tenorji*, uprizorjena tako na Broadwaju kot na West Endu, je še danes eno mojih najpogostejše uprizarjanih del. Gre za igro, ki mi je še posebej pri srcu – bučno in smešno enodejanko z enotnim prizoriščem za osemčlansko zasedbo. Vloge so enakomerno razdeljene med oba spola, toda tri nosilne vloge so moške: Max je plašen asistent, bodoči operni pevec, ki najde svoj glas in samozavest; Saunders je njegov šef in intendant operne hiše Cleveland Grand, ki v igro vstopa samozavestno in z neizmerno komično energijo; tu je še Tito, glasen in nekoliko poseben italijanski tenor. Vprašal sem se, kaj bi se zgodilo, če bi ti liki bili ženske?

Pomislil sem, da bi igro lahko predelal tako, da bi te vloge odigrale izjemne komičarke – in rodila se je *Kje je primadona?*.

Ko sem začel pisati, sem sprva mislil, da bom igro lahko preprosto obrnil na glavo – obdržal večino dialogov in zgolj spremenil imena likov: Max je postal Jo, izčrpana in neopazna mlada ženska, ki hrepeni po operni slavi. Saunders je postal Gospa Wylie, odločna poslovna ženska, suverena na položaju intendantke clevelandske operne hiše, Tito Merelli pa je postal Elena Firenzi, viharna sopranistka, ki s svojim prihodom obrne svet na glavo. Toda izkazalo se je, da ni dovolj zamenjati le imen in spolov. Moški in ženske ne tvorijo

Foto: Jaka Varmuž

Foto: Jaka Varmuž

Foto: Jaka Varmuž

mo enako povedi in se izzivov lotevamo z različnimi življenjskimi izkušnjami. Moj projekt je postal iskanje resnice v zgodbah teh žensk, ne da bi pri tem otopela komičnost igre ali bi izgubili izpred oči dejstvo, da morajo biti ti liki prav tako zabavni in smešni kot njihovi moški predhodniki v *Tenorjih*.

Iskanje pravega besedišča za pripoved teh zgodb je pri oblikovanju besedila zahtevalo tesno sodelovanje z nadarjenimi ženskami, ki so v igro vnesle lastne izkušnje. Pisanje je lahko precej osamljen poklic, toda le bedak ne bi prislunhlil izjemnim ljudem, ki lahko dramatik po-

Posebno skrb je zahtevala tudi sprejemba ženskih vlog iz *Tenorjev* v moške vloge v *Kje je primadona?*, na primer v uvodnem prizoru *Tenorjev* Maxovo dekle Maggie govori o svoji želji po vznemirjenju in seksualnih izkušnjah, preden se bo poročila s svojim sicer prijaznim, a nezanimivim fantom – kar deluje povsem neproblematično. Ko pa sem zamenjal spola in je enako željo izrazil Join fant Jerry, je ta izpadel kot slinavec. Želel sem, da zveni nežno, ne pohotno. Moral je biti nekdo, za katerega navijamo, zato sem Jerryju napisal nov prizor, v katerem opiše trenutek, ko je Eleno

ki so jih kot ženske pridobile v gledališču, pa tudi izkušenj njihovih mentoric z dolgoletnimi karierami. Strastno so govorile o pomenu spodbujanja novih talentov – še posebej o ženskah, ki spodbujajo druge ženske v okoljih, v katerih dominirajo moški, tudi v profesionalnih gledališčih. Navdihnile so me, da sem igro obogatil s temami mentorstva in pristnega prijateljstva. Igra je postala zgodba o tem, kako Gospa Wilye spodbuja Jo; namesto da bi se počutila ogroženo, je ponosna na njen razvoj v samozavestno žensko, pripravljeno osvojiti svet. In postala je tudi zgodba o utrujeni

Foto: Jaka Varmuž

Foto: Jaka Varmuž

magajo s svojim znanjem. Imel sem srečo, da je študij za svetovno premiero igre *Kje je primadona?* potekal skupaj z izjemnimi ženskami in je igra zaradi njih postala bogatejša in bolj topla.

Že od začetka sem vedel, da mora prvo uprizoritev *Primadone* režirati ženska, in Eleanor Holdridge je bila popolna izbira. Tesno sva sodelovala pri prepoznavanju tistih trenutkov v igri, kjer je sprememba spolov spodkopavala integriteto zgodbe. Nekateri seksualni prizori, ki v *Tenorjih* učinkujejo nadvse komično, so v *Primadoni* delovali nelagodno. V *Tenorjih* ženske zapeljujejo moške, zato je preprosta zamenjava spolov pomenila, da so moški v *Primadoni* postali seksualni plenilci. Želel sem zagotoviti, da bodo imele ženske v tej igri še vedno avtonomijo, tako kot jo imajo v *Tenorjih*, in to je zahtevalo priredbo nekaterih prizorov.

Firenzi prvič srečal v zaodrju in se zagledal vanjo.

Podrobno sem preučil lik Lea, v *Tenorjih* zapeljive svetlolase bombe Diane. Ko sem liku spremenil spol, sem se odločil, da ga spremenim v radoživega tujca, ne v ambicioznega lokalnega pevca. Če bi obdržal dialog iz *Tenorjev*, bi deloval razuzdano, ko pa sem ga oblikoval kot večnega nedolžnega, zaljubljenega vase, v mladost in v skakanje v posteljo z opernimi pevkami – tako zaradi njihovega veselja kot lastnega – je postal iskren in zvest samemu sebi.

Imel sem tudi srečo, da so glavne vloge v krstni uprizoritvi igrale tri izjemno nadarjene komičarke. Mia Pinero kot Jo, Ellen Harvey kot gospa Wiley in Alexandra Silber kot Elena Firenzi so svojim likom dale globino, ki sem jo skušal odraziti v besedilu. Črpale so iz izkušenj,

Eleni, ki ob spodbujanju Jojine strasti do opere in upanja v prihodnost ponovno odkrije svojo ljubezen do umetnosti.

K igri *Ti nori tenorji* sem se vrnil, ker sem imel rad njene like – zaradi enakega razloga sem napisal *Komedijo tenorjev*, v kateri se številni od njih vrnejo v še eno noro pustolovščino. Toda *Kje je primadona?* je postala več kot zgolj veselje ob ponovnem srečanju s temi liki v njihovem norčavem svetu. Menim, da je ta igra vsaj tako smešna kot *Ti nori tenorji* – premore vso komično silo *Tenorjev* – hkrati pa ima več toplote in srca. In počutim se privilegiranega, če bo veliko izjemnih igralk dobilo priložnost te like oživiti na odru.

■ PREVEDENO PO IZDAJI KEN LUDWIG'S LEND ME A SOPRANO 2023. NEW YORK: SAMUEL FRENCH
PREVEDEL M.L.T.

Koga vse srečamo v apartmaju Hotela Grand v Clevelandu v Ohio?

Gospa Wylie (Lara Jankovič)

Avtor napiše, da je to ženska od sile. Je poslovna ženska, ekstravagantna, neposredna, zmešana kot kura, ki nerada sliši besedico ne in ima samozavest tovarnjaka s prikolico. Kot intendantka opere ima ogromno težav, ki zahtevajo tudi pretkanost in predvsem ustvarjalnost. Ima svojo nadrejeno, ki ji gredi življenje, sina, s katerim ima še dodatne težave, in hvala bogu za pomočnico Jo, ki tudi tokrat reši zadevo. Narobe bi bilo misliti, da je gospa Wylie imuna na moške čare.

Jo (Pia Skvarča)

Mogoče je Jo edina res »normalna« v tej zmešnjavi, če kot normalnost razumemo vse nenormalne prigode in situacije, ki jih po svoji dolžnosti mora opraviti. In seveda si jih tudi želi. Tudi Jo je lahko strastna, predvsem pa veliko bolj stvarna kot

njen fant Jerry, sin gospe Wylie. Jo izredno lepo poje, čeprav tega nihče ne jemlje resno, do trenutka, ko bo njena nadarjenost rešila blagajno in čast clevelandske opere. Predvsem pa čast in službo gospe Wylie in posledično njenega sina ali na kratko njene bodoče družine. Vloga, ki brzi skozi predstavo kot lokomotiva.

Jerry (Rok Ličen)

Jerry je tipičen bogataški pametnjakovič pri dvajsetih. Je precej zadovoljen s sabo. Zelo ga vznemirja Elena Firenzi in naredil bi vse, da bi skočil v njeno posteljo. Ker ima ključke apartmaja, pripravlja erotično zasedo, kar pa mu v prvem poskusu ne uspe, vendar ga to ne prestraši. V tej nameri pa ni tako neviden, saj ga preganjajo dekleta Jo, mama Wylie in teta Julija. Pa še gospod Firenzi ga premlati. Ampak se ne da! Jerry težko prenese razkritje svoje punce Jo na koncu igre in nikoli ne bomo izvedeli, koliko resnice mu je bilo dano vedeti.

Elena Firenzi (Sara Gorše)

Naša primadona, ki jo veliko čakamo in velikokrat izgine. Svetovni uspeh je za sopranistko iz Italije očitno preveliko breme, zato si življenje blaži s tabletami za živce. Kot samopomoč bomo v osebni prtljagi našli steklenice različnega alkohola, v omarah pa različne ljubimce. Lahko ji očitamo marsikaj, nikakor pa, da je do svojih moških občudovalcev neprijazna in neustrežljiva. Njeno veselje z njimi ima nimfomanske barve. Srečanje z Jo ji za kratek čas vrne ljubezen do petja.

Pasquale Firenzi (Blaž Popovski)

Lik vedno zaskrbljenega in strastnega moža Elene Firenzi je oblikoval jug Italije. Je glasen in občutljiv in strašansko ljubosumen. Za ljubosumje ima očitno vse razloge. Kljub naveščenosti, ki jo čuti kot spremljevalec svoje žene, pa je jasno, da ga, kljub nenehnemu prepiranju žena absolutno potrebuje, kar mu občasno daje občutek, da je njena edina ljubezen. Ampak samo občasno, in to je dovolj, da se vedno znova vrača. Odličen komični lik.

Hotelski sluga v livreji (Igor Štamulak)

Na prvi pogled resen in zelo aristokratski sluga, kar pa je samo krinka za skoraj neuravnovešenega zaljubljenca v petje Elene Firenzi. Kljub svojemu razrednemu statusu pa zaradi strastne in neuklonljive drže romantičnega zaljubljenca postane enakovreden gost v salonu, ki išče izgubljeno sopranistko.

Leo (Mak Tepšič)

Leo je tenorist iz Amsterdama, prvi tenorist ansambla, ki si preko celotne zasedbe sopranistk utira pot do vrha. Ima močan nizozemski naglas. Avtor ga opiše tako: je božansko lep, seksi in samozavesten in ima bleščeč nasmeh. Leo zelo odkritosrčno opiše svoje cilje; to so impresarijke (producentke, agentke). Na poti do njihovih pisarn, ki so predsobe njihovih spalnic, pa se rad sprehodi tudi po drugih markiranih apartmajih, ki vodijo k edinemu cilju. Še malenkost, ki je ne smemo pozabiti: rad ima nenavadne spolne igrice.

Julija (Mojca Partljič)

Julija Leverett je predsedujoča opernega društva, dejansko je nadrejena gospe Wylie, čeprav smo lahko stoočstotno prepričani, da nima pojma, kaj šefica opere sploh počne. Verjetno se je rodila z zlato žlico in ji je družina dala neko protokolarno vlogo ter jo vtaknila v odbor opernega društva, saj je že od malih nog operna navdušenka. In tako že desetletja neporočena, obkrožena s slavnimi pevci in pevkami teatralično nastopa na pogostitvah po premieri. Svoje vloge v opernem društvu ne razume in se ukvarja z vsem, od rakcev z majonezo dalje. Seveda pa ves čas vztrajno nadleguje vse naokoli. Kar vsaj malo razume, so ljubezenski zapleti. Zelo neškodljiva in zelo zmešana. **KATJA PEGAN**

Ken Ludwig

Velja za vodilnega ameriškega komediografa in zelo verjetno za največkrat uprizarjanega dramatika njegove generacije. Šest njegovih iger in muzikalov so uprizorili na Broadwayu, kar osem na londonskem West Endu. Štiriintrideset njegovih iger, večinoma komedij, je bilo prevedenih v več kot 20 jezikov in uprizorjenih v več kot

prejel na Univerzi v Cambridgeu.

Ceprav si je že kot otrok želel, da bi delal v gledališču, je začel pisati dokaj pozno. Njegova prva igra, komedija *Ti nori tenorji* (*Lend Me a Tenor*, 1986), ki jo je časnik *The Washington Post* označil za »eno klasičnih komedij 20. stoletja«, je kmalu po premieri postala uspešnica in bila pozneje v produkciji svetovno znanega avtorja muzikalov Andrewa Lloyd Webbra uprizorjena tako na Broadwayu kot v Londonu. Prejela je dve nagradi tony, njen uspeh pa je avtorja spodbudil, da je njenim likom znova vdihnil življenje v *Komediji tenorjev* (2016). Komediji *Ti nori tenorji* je sledil nadvse

začinijo zgečkljivi prizori, ostajajo dobro narejene komedije, ki jim težko karkoli odvzamemo ali dodamo.

Ken Ludwig piše tudi za otroke. Prvo igro, *Noč pred božičem*, je zanje napisal leta 2011, tri leta pozneje pa je skupaj s sinom priredil Dickensonovo novelo *Božična pesem*, prodajna uspešnica je postala tudi njegova nagrajena knjiga *How to Teach Your Children Shakespeare*. Ludwig je prav tako avtor številnih priredb. Za oder je med drugim priredil Dumasov roman *Trije mušketirji*, Stevensov roman *Otok zakladov*, film Georga in Ire Gershwin *Amerikanec v Parizu*, Shakespearovo komedijo *Sen kresne*

30 državah sveta, zanje pa je prejel najuglednejše gledališke nagrade. Če gre verjeti statistiki, ne mine večer, da ne bi vsaj eno od gledališč po svetu uprizarjalo eno od njegovih del.

Ken Ludwig, ki ga Slovenci poznamo po nagrajenih komedijah *Drame SNG Maribor* in *SLG Celje*, *Ti nori tenorji* in *Sleparja v krilu*, se je rodil leta 1950 zdravniku in nekdanji broadwayski plesalki v Yorku v ameriški zvezni državi Pensilvanija. Na kolidžu Haverford, kjer je študiral tudi Shakespeara, je diplomiral iz glasbene teorije in kompozicije, nato pa študij glasbe nadaljeval na Univerzi Harvard pri Leonardu Bernsteinu. Na pravni fakulteti v Harvardu je zaključil še študij prava, magistrski naziv pa

uspešen muzikal *Crazy For You* (1992), ki so ga pet let igrali na Broadwayu in v Londonu in je kot najboljši muzikal osvojil nagradi tony in oliver.

Ludwig, ki v svojih intervjujih rad našteva svoje vzornike – od Shakespeara in njegovih komedij *Kar hočete*, *Mnogo hru-pa za nič*, *Sen kresne noči* do iger Goldsmitha, Sheridan, Shawa, Wilda, Wilder-ja in filmskih komedij 30-ih in 40-ih let 20. stoletja – v svojih igrah ne moralizira, ne razpravlja o družbenih vprašanjih, temveč zagovarja veselje do gledališča, smeja in absurdnih situacij. Tudi zaradi tega ga je časopis *The Times* leta razglasil za »dobavitelja lahkotnih komedij«, ki pa kljub banalnemu zapletu in komaj verjetnemu dogajanju, ki ga pogosto

noči in kriminalna romana Agathe Christie *Umor na Orient ekspresu* in *Smrt na Nilu*.

Je član več uglednih ustanov in organizacij: član uprave Folger Shakespeare Library v Washingtonu, ki hrani največjo zbirko Shakespearovih tiskanih del na svetu, član sveta gledališča Shakespeare Theatre v Washingtonu in častni član Shakespearove bratovščine (neprofitno združenje, ki slavi Shakespeara). Kot poznavalec in občudovalec velikega Elizabetince je leta 2024 za obnovo Hall's Crofta, doma Shakesperove hčere in njenega moža, daroval milijon funtov, doslej največjo zasebno donacijo v 177-letni zgodovini sklada Shakespeare Birthplace Trust. **MIHAL TREFALT**

Laboratorij komičnih situacij

Gledališče, še bolj pa njegov oder in njegovo zaodrje v očeh večine ostaja posvečen prostor, mikrokozmos, v katerem vladajo določena pravila, v katerega lahko vstopijo samo nekateri, in ga, največkrat zavitega v črnino odra, obdaja tančica skrivnosti. Ni naključje, da sta oder in njegovo zaodrje tudi zaradi tega postala prizorišče oz. dogajalni prostor dramskih besedil nekaterih avtorjev, naj gre za Pirandella in njegovo raziskovanje odnosa med realnostjo in fikcijo v drami *Šest oseb išče avtorja*, za Harwooda in njegovo kompleksno študijo o človeških značajih, kakor se ti kažejo v gledaliških institucijah v drami *Garderober*, za Frayna in njegovo komedijo o nastajanju in izvedbi gledališke uprizoritve *Hrup za odrom* ali Ludwigovo komedijo o propadajoči igralski družini v *Luni nad Buffalom* (*Moon Over Buffalo*).

vlogah ali ob napačnem trenutku. Hotel-ska soba je hkrati realističen in izrazito gledališki prostor – dovolj verjeten, da gledalcu omogoči identifikacijo, in dovolj izumetničen za komiko, stopnjevano do absurda.

Ludwig ne skriva, da se je pri pisanju zgledoval po dobro narejeni komediji, kakršno je uzakonil Feydeau, prizore gradi z izjemnim občutkom za ritem in

Foto: Jaka Varmuž

Igre, ki dramsko dogajanje umeščajo v gledališče ali opero, so pri občinstvu še posebej priljubljene, saj odstirajo vpogled v svet, ki kljub posvečenosti velja za kaotičnega, toda zabavnega, njegovi akterji pa največkrat za posebneže, ki jih sprejemamo, vendar jim ne zaupamo popolnoma. Da komičnost vznika prav iz kontrasta med resnobnostjo prizorišča in absurdnostjo (zakulisnega) dogajanja, dobro ve tudi ameriški komediograf Ken Ludwig, ki kar tri od svojih »opernih« komedij – *Ti nori tenorji* (1986), *Komedija tenorjev* (2016) in *Kje je primadona?* (2022) – umešča v elegantno opremljen hotelski apartma, ki služi kot zamenjava za razkošno opremljeno garderobo prve sopranistke ali prvega tenorja vele mestne operne hiše. Tako kot večino svojih komedij, je avtor tudi te tri umestil v trideseta ali štirideseta leta preteklega stoletja in vse tri zgradil po principih klasične trojne enotnosti, se pravi enotnosti prostora, časa in dejanja.

Prizorišče hotelske sobe je ključno dramaturško izhodišče. Gre za zaprt prostor, ki omogoča natančno in v didaskalijah začrtano »koreografijo« prihodov in odhodov, skrivalnice, prisluškovanja, presenečenja in nenadna razkritja. Avtor prostor uporablja kot nekakšen laboratorij komičnih situacij, kjer se liki vedno znajdejo v napačnih

stopnjevanje, dovtipi niso naključni, temveč so skrbno izbrani in natančno umeščeni v dramaturški lok, ki vodi od razmeroma preprostih nesporazumov do popolnega kaosa. Prav ta matematična natančnost je značilna za klasično komedijo, ki zahteva strogo disciplino v pisanju in v uprizoritvi. Igra deluje le, če so dialogi hitri, akcije jasne in odnosi med liki natančno vzpostavljeni.

V središču komedije *Kje je Primadona?* je operni svet. Pred nami se odvije dan nepredvidljivih dogodkov pred večernim nastopom svetovno znane sopranistke Elene Firenzi, odvisnice od tablet in moških, ki jo spremlja bolešno ljubo-

sumni soprog Pasquale. Drugi pol dogajanja vodi denarja in slave željna intendantka clevelandske operne hiše, Gospa Wylie; tu je še njen sin, ki kljub zaroki z materino asistentko Jo, skritim pevskim talentom, ki čaka na svojih pet minut slave, hlepi po avanturi s slavno sopranistko, tu sta še tenorist Leo, ki naj bi mu Elenino priporočilo odprlo pot na svetovne odre, in Julia, predsednica opernega društva, ter hotelski sluga. Ko Elena Firenzi v obupu, ker jo je zapustil ljubosumni mož, podleže prevelikemu odmerku uspaval, v vlogo Carmen s privolitvijo intendantke vskoči asistentka Jo in reši večerno predstavo. Tu pa se pravi komedijski zaplet šele začne ...

Ken Ludwig, ki je hkrati tudi glasbenik, avtor štirih muzikalov in opere, v komediji spretno preigrava klišeje opernega miljeja, od rivalstva med pevci do umetniške pretencioznosti, pri čemer pa opere kot institucije ali glasbene forme ne predstavlja kot nedotakljive, visok žanr, temveč kot okolje, ki je že samo po sebi dovolj teatralno in zato idealno za komedijo.

Bolj kot komičnost (naj gre za situacijsko ali besedno komiko) pa posamezne, izrazito tipizirane like zaznamuje sprva ponotranjena, že v naslednjem trenutku pa glasno izražena želja ali ambicija, ki prerašča v obsedenost in se lahko realizira le s prevaro ali lažjo: Gospa Wylie si zaradi slovesa, ki ga uživa, predvsem pa zaradi finančno slabe sezone ne more privoščiti, da predstava s svetovno znano sopranistko, ki operi lahko reši sezono, odpade, zato privoli v prevaro, da v vlogi Carmen nastopi njena asistentka Jo;

mom Carmen; postavni nizozemski tenor vse svoje seksualne veščine zastavi za priporočilo, ki naj bi ga Elena predala impresarijki Metropolitanske opere in mu s tem omogočila prodor na svetovne odre; Eleni, v kateri se skriva nekaj nimfomanke, se v večernih urah ponudita kar dva moška, a ji vendarle znova uspe, da o svoji nedolžnosti prepriča ljubosumnega soproga.

Seveda omenjene like zaznamuje in tudi preveva ves čas prisotna erotika, točneje – želja po spolnosti, ne ljubezni – in to celo v prizorih, kjer dialog navidezno poteka o povsem vsakdanjih stvareh: na primer takrat, ko nizozemski tenorist, misleč, da je na odru vlogo Toreadorja odpel skupaj z Eleno, ne z asistentko Jo, prvo sprašuje po mnenju o njegovem nastupu in glasu, ali pozneje, ko se Jerry in Elena pogovarjata o tem, s kakšnim posvetilom naj slednja pospremi avtogram. Celotno večerje zdi se, da v Ludwigovi komediji povsod tam, kjer zmanjka besed, nastopi spolnost ali vsaj želja po njej, le da – kot se za žanr spodobi – v napačnem trenutku ali z napačno osebo.

Če bi se naštetih liki naslednjič znašli v podobni situaciji, bi zagotovo ravnali enako, izjemi sta morda le Jerry, ki na koncu spregleda svojo zmoto in ljubezen ter to prizna svoji zaročenki, in seveda Jo, ki je v igro prevar vstopila povsem zavestno in bila pravzaprav tista, ki je iz ozadja vodila to komedijo zmešnjav.

Če bi situacijo – operna solistka ne more nastopiti, zamenja jo asistentka, ki na odru debitira in prevzame občinstvo – v dialog preliči drug dramatik, bi

Foto: Jaka Varmuž

tudi Jo, ki obiskuje ure petja, artikulacije in sabljanja, ni tako nedolžna in neboljena, kot se zdi na prvi pogled, saj z višjo dozo uspaval doseže, da je dremež gostujoče sopranistke globlji, možnosti za njen vskok v vlogo Carmen pa tako večje; Jerry, ki hrepeni po avanturi z Eleno, se namesto z operno divo ljubi s svojo zaročenko Jo, skrito pod kostu-

morda uprizarjati kompleksno študijo o človeških značajih in psihologiji medosebnih odnosov v gledaliških institucijah; Ludwig pa igra na preverjene komedijske karte in nam sporoča, da je gledališče prostor, kjer zmeda, prevara in človeška nepopolnost ustvarijo čisto zabavo, in da v tem ni nič manjvrednega.

■ MIHA L. TREFALT

Prvič v Gledališču Koper

Foto: osebni arhiv

Ana Erčulj

Dirigentka in muzikologinja

Magistrski študij orkestrskega dirigiranja je končala na Akademiji za glasbo v Ljubljani (2022) pod mentorstvom prof. Marka Letonje in prof. Simona Dvoršaka ter za izvedbo koncerta z deli C. M. von Webra in I. Stravinskega z orkestrom Slovenske filharmonije prejela študentsko Prešernovo nagrado Akademije za glasbo. Istega leta je končala magistrski študij orkestrskega dirigiranja na Konservatoriju Giuseppeja Tartinija v Trstu pri prof. Marcu Angiusu. Na Akademiji za glasbo v Ljubljani je diplomirala zborovsko dirigiranje, na Filozofski fakulteti Muzikologijo in Sociologijo kulture, dodatno pa se je izpopolnjevala na Konservatoriju della Svizzera Italiana v Luganu, Univerzi v Utrechtu in na Umetniški univerzi v Gradcu.

V letu 2025 je vodila Atenski državni orkester, Orkester Slovenske filharmonije in Estonski filharmonični komorni zbor. Sodelovala je z orkestri, kot so Simfonični orkester RTV, SNG Opera in balet Ljubljana, Cameristi della Scala (Milano), Deutsche Staatsphilharmonie Rheinland – Pfalz, The Royal Northern College of music Manchester in Komorni zbor Slovenske filharmonije, Orkester Padove in Veneta, Dubrovniški simfonični orkester. V sodelovanju s Slovenskim komornim glasbenim gledališčem ter SNG Opera in balet Ljubljana je leta 2024 premierno izvedla kabaretno opero *Španska vas* (Nana Forte/ Jure Ivanušič).

Deluje kot dirigentka simfoničnega orkestra Vladimir Lovec in Goriškega komornega zbora, bila pa je ustanoviteljica in dolgoletna umetniška vodja vokalne skupine Gallina. ■

Jubilejni nastop Tria Pupe

Nekaj let starejše, toda še vedno mladostne, bistrhi misli in okretnih rim, z zavdanja vrednim glasom in stasom so se konec novembra lani **po desetletju, ki jih loči od premiere**, na oder našega gledališča vrnile sestre Donatella, Fiorella in Marija, bolj znane pod imenom Trio Pupe. **Predstava-koncert v režiji Jake Ivanca, dobitnica primorske gledališke nagrade tantadruj 2016**, je znova navdušila razprodano

Foto: Tomaž Primožič / FPA

dvorano, mi pa verjamemo, da bodo sestre Novak (alias **Uroš Smolej, Danijel Malalan in Rok Matek**) v enaki postavi nastopile tudi ob naslednjem jubileju, leta 2035. ■

Koprška premiera Balkan bluz kabareta

Po lanski aprilski premeri v ljubljanskem SiTi teatru BTC in junijski premieri na festivalu Retrovizor v Kopru se je **dramska igralka in pevka Lara Jankovič** konec novembra lani s štirimi ponovitvami monodrame Jere Ivanc **Balkan bluz kabaret v režiji Yulie Kristoforove** predstavila tudi abonentskemu občinstvu našega gledališča. Gledalce, še posebej gledalke, je očarala v igralsko-pevski vlogi vedno optimistične

Foto: Dejan Nikolić

Nade, gledališke dive balkanskih korenin, za katero v gledališču ni več velikih vlog in se mora zadovoljiti s projektom na stranskem odru. Kritika je o Jankovičevi zapisala, da v vlogi Nade »nastopa kot izkušena mačka – ve, kdaj se dobrikati, kako mijavkati in komu pokazati kremplje – predvsem pa, kako se po prostem padu vedno ujeti na noge«, da je »tako igralsko kot pevsko kondicijsko in interpretativno odlično pripravljena« in da lahko »občinstvo od začetka do konca uživa v bleščicah – in razkritem trnju – mikrospektakla balkanske dive«. ■

Praznični december v Gledališču Koper

Praznični decembri v gledališčih že tradicionalno veljajo za najbolj delavne mesece, tudi v našem gledališču, kjer je otroke zaposlenih v obalnih podjetjih in javnih zavodih po ogledu *Mehurčkov* ali *Pravljic po telefonu* znova **razveseljeval in obdaroval Dedek Mraz**. Tokrat sta njegove škornje obula **Matija Šik** in **Franko Korošec**, ki sta gledališče »obiskala« kar trinajstkrat in obdarovala okoli **2600 otrok**, med njimi otroke zaposlenih v našem gledališču.

Še bolj so se Dedka Mraza razveselili otroci, ki so zadnje decembrske dneve preživljali za bolniškimi zidovi **Splošne bolnišnice Izola**. Njegove brke, brado in kučmo si je na prvi praznično-počitniški dan prav zanje nadel dramski igralec **Luka Cimprič**. Prebral jim je pesem Svetlane Makarovič *Dedek Mraz že gre*, z njimi pokramljal o tem in onem, odigral partijo

Foto: arhiv Gledališča Koper

šaha, tako je malim bolnikom vsaj za nekaj trenutkov polepšal dan in v bolniške sobe vnesel nekaj božično-novoletne čarobnosti. Zamisel o obisku Dedka Mraza v izolski bolnišnici je plod sodelovanja Luke Cimpriča in **dr. Mladena Gasparinija**, ki delujeta pri projektu Znanje za zdravje. Tokrat sta znova združila moči in Dedek Mraz je otroke v SB Izola lahko obiskal že drugič.

Zadnji večer preteklega leta je v gledališču minil v znamenju koncerta, ki ga je z **Obalnim komornim orkestrom**, pevci **Evo Černe, Tinkaro Kovač, Tjašo Fajdiga** ter **igralci našega gledališča Saro Gorše, Rokom Matkom in Blažem Popovskim** pripravil maestro **Patrik Greblo**. Razprodano dvorano je v novo leto pospremil z glasbo iz muzikalov, operet in glasbenih komedij, umanjale pa niso niti priljubljene »novoletne« melodije in penina po koncertu, s katero so obiskovalci in nastopajoči nazdravili. ■

Foto: Tomaž Primožič / FPA

Zaključen prvi sklop delavnic projekta **Mi poveš zgodbo?**

Mednarodni projekt *Storyline Discovery / Mi poveš zgodbo?*, ki nastaja v sodelovanju z **Dah Teatrom iz Beograda** in gledališčem **Theatron iz Malmöja**, v izvedbi **Gledališča Koper** in je namenjen mladim od 13 do 30 let, je **sklenil prvi sklop uprizoritvenih delavnic**. Te vodijo režiserka in pedagoginja **Renata Vidič**, igralka in pedagoginja **Urška Bradaškja Morato** ter igralec in glasbenik **Ilija Ota**.

Udeleženci so z različnimi igralskimi vajami in uprizoritvenimi postopki ustvarjali varen prostor, krepili skupinsko dinamiko, se posvečali telesu v prostoru, glasu in dihanju, odrskemu govoru in gledališkemu petju ter različnim postopkom, kako ustvariti, povedati in predstaviti zgodbo.

Naslednji sklop delavnic, ki bo potekal **od februarja do maja**, bo namenjen različnim uprizoritvenim postopkom s ciljem ustvariti gledališko predstavo na podlagi nastalih zgodb. Prva predstavitev nastajajoče predstave bo konec maja v švedskem Malmöju. ■

Začetek študija za zadnjo premiero v sezoni

Sredi januarja smo začeli s študijem za zadnjo premiero v sezoni, uprizoritev dveh kratkih enodejank A. P. Čehova **Medved** in **Tragik po sili** v režiji makedonsko-slovenskega skladatelja, režiserja in scenografa **Marjana Nečaka**, ki smo ga v našem gledališču spoznali kot avtorja glasbe in režiserja glasbene drame *Lepa Vida* in mladinskega muzikala *Naša famijlija*. V dveh komičnih dramoletih, ki jima bodo povsem avtorski pečat vtisnili songi, se tokrat skupaj z igralci – **Rokom Matkom**, **Luko Cimpričem** in **Patrizio Jurinčič Finžgar** – sprašuje o čustvenem nelagodju in preobremenjenosti posameznika pa tudi o nerazumevanju lastnih čustev junakov Čehova. Uprizoritev ob že omenjenih pripravljajo še kostumograf **Blagoj Micevski**, koreografinja **Anja Möderndorfer**, avtor videa **Marin Lukanović** in lektor **Martin Vrtačnik**. ■

Gledga ■ Letnik XXIV, številka 1 ■ Izdajata Gledališče Koper in Obalne galerije Piran ■ Za izdajatelja Katja Pegan in Mara Ambrožič Verderber ■ Urednik Miha L. Trefalt ■ Lektorica Alenka Juvan ■ Tisk Tiskarna Vek Koper ■ Naklada 1.300 izvodov ■ Koper, januar 2026 ■ Izid so omogočili Ministrstvo za kulturo RS, MO Koper, Občina Ankaran in Občina Piran ■ Na naslovnici prizor iz predstave *Kje je primadona?* (foto Jaka Varmuž)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

f c b i a i k c u t d p r c r d p
u r u a n p d u o m r o i a r o o
t e r r t e e l l e a l l a l l a l l a
u a a v e r n t l t d l l a l l a l l a
r t t a r t t u a n i n n n n n n n
o i i d p u i r b o c c c c c c c c
m v n o r r t a o s i n o v o n n n
e o g c e a e g r t j t t a n t t t

**OBALNE GALERIJE PIRAN
GALLERIE COSTIERE PIRANO
PIRAN COASTAL GALLERIES**

50

**LET
ANNI
YEARS**

**SODOBNE UMETNOSTI
D'ARTE CONTEMPORANEA
OF CONTEMPORARY ART**

PLAKATI, KATALOGI, VABILA, AVDIO-VIDEO DOKUMENTI
MANIFESTI, CATALOGHI, INVITI, DOCUMENTI AUDIO-VIDEO
POSTERS, CATALOGUES, INVITATIONS, AUDIO-VIDEO DOCUMENTS

**Mestna galerija Piran
Galleria civica Pirano
Piran Civic Gallery**

18. 12. 2025—10. 5. 2026

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

OBČINA PIRAN
COMUNE DI PIRANO

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTA DI CAPODISTRIA

LET . ANNI . YEARS